

הזכות לשוויון – המאבק לשוויון של קהילת הלהט"ב – לסביות, הומוסקסואלים,

טרנסג'נדרים וביסקסואלים.

"כל בני האדם נולדו בני חורין ושווים בערכם ובזכויותיהם... כל אדם זכאי לזכויות ולחירויות שנקבעו

בהכרזה זו ללא הפליה כלשהי מטעמי גזע, צבע, מין, לשון או דת" הכרזת זכויות האדם

הקדמה

במהלך החופש קרה אירוע קשה שכוון נגד בני נוער המשתייכים לקהילה ההומו-לסבית. במוצאי שבת, ב- 1.8.09 התפרץ אדם חמוש לבית אגודת הלהט"ב בת"א במהלך פגישה של קבוצת בני נוער במקום וירה בנוכחים. כתוצאה מהירי נהרגו ליז טרובישי (16 שנים) וניר כץ (26 שנים) ועשרה בני אדם נפצעו. המקרה עדיין בחקירה ואנו איננו יודעים את הנסיבות המדויקות לרצח, אך בוודאי שאנחנו יכולים להודות שהרבה שנאה ואפליה מופנית כלפי נוער ומבוגרים בעלי נטייה מינית שונה. גילויי שנאה, גזענות ואפליה מופנים גם נגד מיעוטים וקבוצות שונות בחברה. אנו סבורים שיש קשר הדוק בין גילויי שנאה ואפליה המופנים נגד קבוצות אוכלוסייה השונות בחברה בישראל.

כאנשי חינוך מוטלת עלינו אחריות מוסרית ומקצועית מדרגה ראשונה לחנך למחויבות לזכויות אדם ולדמוקרטיה. אירועים מהסוג הזה חייבים להעסיק את כל מי שעוסק בחינוך לאורך כל שנת הלימודים. אנו קוראים למחנכים ולמחנכות בבתי ספר, בתנועות נוער ובכל מסגרת חינוכית במדינה ליזום שיחות חינוכיות עם בני נוער ותלמידים על האירוע הקשה בבית קהילת הלהט"ב בת"א ועל השנאה והאפליה נגד בני אדם עם נטייה מינית שונה.

אנו מציעים להלן מערך שיעור שדן בזכות לשוויון כפי שהיא באה לידי ביטוי כלפי הומואים, לסביות, טרנס-ג'נדר וביסקסואלים בעולם ובישראל.

צוות מחלקת החינוך באגודה לזכויות האזרח בישראל ישמח לעמוד לרשותכם בכל שאלה, התלבטות והתייעצות בנושא זה ובכל מה שנוגע לתכניות חינוך בנושא זכויות אדם.

מערך השיעור הוכן על-ידי אהוד עוזיאל.

חומר רקע למורה

החל משנת 1988 ואילך חלה בישראל מהפכה ביחס לבעלות ובעלי זהות מינית מגוונת, שאינה הטרוסקסואלית: לסביות, הומוסקסואלים, טרנסג'נדרים וביסקסואלים. השינוי החל בביטול העבירה בחוק העונשין לגבי משכב זכר (1988), נמשך בתיקון חוק שוויון ההזדמנויות בעבודה (1992) שאוסר על אפלייה בעבודה על רקע נטייה מינית, והמשיך בשורה של חוקים, פסיקות בית-המשפט ושינויי מדיניות המשווים את מרבית התנאים של אזרחים בעלי נטיות מיניות באשר הן, נכון לשנת 2009. את המהפכה הפורמאלית ליווה שינוי מהותי גם ביחס הציבורי: יותר ויותר אנשי-ציבור יצאו מהארון וזכו ללגיטימציה. מאות אלפי אנשים השתתפו במצעדי הגאווה השונים. הוקמו מרכזי תמיכה לקבוצות גאווה שונות, והחלו לצאת מהארון הומואים ולסביות מקהילות שונות, כגון דתיים יהודים ומוסלמים.

יחד עם זאת, הזכות לשוויון לפי נטייה מינית עדיין רחוקה ממימוש מלא: עדיין אחת הקללות הנפוצות ביותר בבית הספר היא 'הומו', ועדיין בקבוצות רבות באוכלוסייה נטייה מינית שאינה הטרוסקסואלית נחשבת לקלון, או אף לחטא חמור. שורשיו של היחס המפלה לנטייה החד-מינית נטועים עמוק בתרבות ובדתות השונות, ויש הטוענים כי השוויון להומוסקסואלים נעצר בגבולות ת"א.

במערך זה ננסה לברר עד כמה חדש ומשמעותי היה המאבק לשוויון לקהילת הלהט"ב, ונברר עד כמה השוויון הושג ברמה הפורמלית, ועד כמה ברמה החברתית וברחוב. ננסה לברר גם מה העמדות, התחושות והחששות האישיות של המשתתפים מהנושא: מדוע השוויון להומוסקסואלים ולסביות כל-כך מרתיע? מדוע זה נושא כל-כך רגיש חברתית?

כהכנה לשיעור, בנספח ב' מופיע מידע רב על נקודות ציון בהיסטוריה של המאבק לשוויון של הקהילה הלהט"בית, בישראל ובארה"ב כדוגמא מרכזית מהעולם. מומלץ להיכנס לרשימת הקישורים המופיעה בנספח לקריאה נוספת, מעבר לחומר המובא במערך זה.

מטרות

1. חשיפת התלמידים לאפליה המוסדית ושאינה מוסדית כלפי להט"ב.
2. התמודדות עם האתגרים/פחדים שמציבה הקהילה הגאה בפני שאר החברה.
3. יצירת מחויבות לשוויון ללא קשר לנטייה מינית ומגדרית.

הקדמה

במהלך החופש קרה אירוע קשה שכוון נגד בני נוער המשתייכים לקהילה ההומו-לסבית. המקרה עדיין בחקירה ואנו איננו יודעים את הנסיבות המדויקות לרצח, אך בוודאי שאנחנו יכולים להודות שהרבה שנאה ואפליה מופנית כלפי נוער ומבוגרים בעלי נטייה מינית שונה. במהלך השעה הקרובה נעסוק בזכות לשוויון כפי שהיא באה לידי ביטוי כלפי הומואים, לסביות, טרנס-גי'נדר וביסקסואלים בעולם ובישראל.

המחשה לפתיחת השיעור:

- נחלק את המאמר "צבא האור", מאת רותם ניאזוף, שנכתב בעקבות הרצח במרכז הקהילתי של הנוער הגאה בתל-אביב, ב-1 באוגוסט 09. (ראו נספח א')
- נקרא את הפסקאות המודגשות, ונברר בשיחה פתוחה עם הקבוצה:
 - מדוע היא מתגייסת? למען מה?
 - מה הקשר בין זכרון סבא שלה, לבין המאבק אליו היא מתגייסת כעת?
 - על מה היא צריכה להיאבק? האם בישראל כיום אתם מרגישים שאכן יש לרותם על מה להיאבק, או שהשוויון כבר כאן, ולכולם?
 - אלו תחושות המאמר מעורר בכם?

נקשר אל ההפעלה המתודית: המאבק לשוויון לאנשים בעלי נטיות מיניות שונות הינו בעל היסטוריה מעניינת ומורכבת, והוא למעשה עדיין בשיאו כיום. אנחנו נכיר כעת כמה מהאירועים המרכזיים במאבק הזה בישראל ובעולם, ונפנה לדיון בעקבותיהם.

מתודה מרכזית

הליך: נתלה או נצייר על הלוח ציר זמן – משנת 2010-1900. נחלק את המשתתפים ל-6 קבוצות. כל קבוצה מקבלת 1-2 אירועים. (ראו בנספח א')

המשימה: עליכם למקם את האירועים שקיבלתם על ציר הזמן – מתי הם קרו?

כל אירוע מציין שינוי משמעותי בארץ או בעולם במעמד האזרחי של להט"ב.

חשוב: לתת למשתתפים לטעות. הכוונה היא לעורר את המודעות למאבקים ולקשיים שליוו את הקהילה הלהט"בית לאורך 60 השנים האחרונות, ומה היה ועודנו יחס השלטון והחברה למי שאיננו הטרוסקסואל.

נציין את טווח השנים מאז 1900 – כדי לתת טווח זמן לא ארוך מידי, והוא ימחיש את העובדה שמרבית השינוי חל ב-40 השנים האחרונות.

באמצעות המשימה, ננסה להבין עד כמה חדיש, רגיש ומורכב היחס של החברה והשלטון לנטייה המינית שאיננה הטרוסקסואלית. מתוך הפער בין תשובות המשתתפים לבין התאריכים האמיתיים – נעורר את הדיון המסכם לשיעור.

נקודות לדיון בעקבות המתודה

- נחשוף בפני הקוראים את השנים האמיתיות שכל אירוע התרחש (המלצה: להצמיד פתק עם השנה לכל אחד מהאירועים על הלוח) (ראו את ציון השנים האמיתיות שבהן התרחשו האירועים בנספח ג')
- נקיים את הדיון בעקבות הפער בין מה שחשבו הקבוצות, לבין המועדים האמיתיים של האירועים:
 - עד כמה צדקנו בניחוש הזמן של האירועים? במה טעינו?
 - איזה אירוע סימנו קדום יותר, ולמעשה היה חדש יחסית? מה זה מעיד?
 - אלו אירועים הפתיעו אתכם? מדוע?
 - מהו לדעתכם, האירוע המשמעותי ביותר מבין האירועים? מדוע?
 - מה החשיבות של המאבק של קהילת ההומוסקסואלים והלסביות וכל מי שאינו הטרוסקסואל לשוויון? מה דעתכם בנושא? איך המאבק השפיע על כלל החברה הישראלית, ואף בעולם?
 - המאבק לשוויון של קהילת הלהט"ב נחשב להצלחה בישראל. האם בעיניכם הוא זכה להצלחה? האם לאור האירועים השונים שראיתם ולפי מה שאתם מכירים מהסביבה שלכם – באמת קיים השוויון? על מה עוד יש להיאבק?

- מה מעורר בהם הנושא? מדוע זהו נושא שנחשב מאד רגיש לדיון – בכלל החברות בעולם. מדוע היה צריך לגשת לבג"ץ כדי לשדר תכנית לנוער בנושא?

שאלה מסכמת

- האם אתם מזהים מאבקים אחרים למען שוויון שיש לקיים בישראל? מיעוטים או קהילות שאינן זוכות לשוויון? מה הן יכולות ללמוד מהמאבק של הלהטי"ב? האם לדעתכם על הלסביות והומוסקסואליים להתגייס למאבקים למען שוויון של קבוצות אחרות באוכלוסייה, או שעליהם להיאבק את המאבק של עצמם? ומה אומרת על כך רותם ניאזוף?
- האם גם אתם הרגשתם פעם כלפיכם יחס מפלה בשל צבא עורכם, המוצא שלכם או כל רקע אחר? לדעתכם, האם יש קשר בין אפליית הומואים ולסביות לסוגי אפלייה אחרים?
- מה, לדעתכם, ניתן לעשות? האם זו תופעה שנגזר עלינו לחיות איתה, או שאפשר וצריך גם לעשות משהו?

ניתן בסיכום הדיון להקרין את אחד הסרטים הבאים:

מילק (2008) – במאי/ גאס ון-סנט - [http://he.wikipedia.org/wiki/מילק_\(סרט\)](http://he.wikipedia.org/wiki/מילק_(סרט))

בנים אינם בוכים (2003) – במאי/ פירס קימברלי - <http://www.third->

[ear.com/p_prod.aspx?id=21025](http://www.third-ear.com/p_prod.aspx?id=21025)

מידע חשוב

<http://www.acri.org.il/Story.aspx?id=1612>

<http://www.haaretz.co.il/hasite/spages/987968.html>

<http://www.nrg.co.il/online/1/ART1/903/140.html>

<http://www.hoshen.org/info/articles/academic/milestones.html#kinsey>

<http://www.gogay.co.il/content/article.asp?id=8505>

<http://www.worldpride.net/index.php?id=1542>

<http://www.tehila.org.il/>

צבא האור

כעת ישנו צבא חדש במדינת ישראל, שישמור על הילדים מרצח - ילדים מכל גזע, דת ומין ובעלי כל נטייה מינית, תהא אשר תהא. רותם ניאזוף מתגייסת

4.8.09

הייתי בת 11 כשסבא שלי, אליהו גטניו, הלך לעולמו - צעירה מדי כדי להבין את גודל האבדה. הוא היה סבא מופנם מאוד, שלא דיבר הרבה, ותמיד ישב במרפסת ביתו ובהה באופק. בעיניה של ילדה בת 11, זה נראה כאילו הוא מחפש אחר משהו, רק שאז לא הבנתי מה. שנים מאוחר יותר, במהלך טיפול פסיכולוגי, החלטתי לברר עליו יותר.

הוא היה ניצול שואה, שעלה לארץ עם המעפילים לאחר שכל בני משפחתו נספו, כדי לחפש בה את קרוביו. הוא חיפש נחמה - מקום חם כדי להחזיר את השקט לחייו - עד כמה שיכולים לעשות זאת אנשים מסוגו. הוא ידע את השנאה מקרוב: שבעה מחנות השמדה הוא חווה, והרגיש בבשרו את תוצאותיו של תיעוב שורשי, של התעלמות מאדם מאדם.

אני זוכרת שבאחת הפעמים שישבתי עם סבתי, היא סיפרה לי שסבר תמיד אמר שמי שלא היה שם, אינו יכול לדעת "מה זה באמת". לעולם לא אוכל, כפי שאמר, להבין מה באמת קרה שם. אולם אחרי אותו [ערב ארוך](#), יש לי, לצערי, מושג טוב מאד על שנאה אמיתית ועל השלכותיה המצמררות.

אני רוצה לספר לכם על הלילה בו השתנו חיי, על הבוקר שבו חשבתי שאין לי בית שיגן ועל מה שנראה לי כמותו של החופש.

כאוס

ביום שבת בערב ישבתי בקפה הסמוך לבית האגודה, כשלפתע נשמעו יריות מהבית הסמוך. בתחילה, לא ממש הבנו במה מדובר והמשכנו לקשקש כרגיל על עבודה, לימודים ואהבה - עניינים יומיומיים, שמעסיקים כמעט את כלנו.

דקות אחדות לאחר מכן, הבחנתי במספר צעירים רצים החוצה בזעקות שחבריהם נרצחים ומצאתי את עצמי רצה לכיוון הבית ממנו נשמעו היריות. ירדתי למטה יחד עם כוחות מד"א שהגיעו למקום, בכיוון שלט שהפנה לסניף" אגודת הלהט"ב". בשלב זה, הרגע היה גדול משיכולתי להכיל, ועוד לא הבנתי בדיוק מה קרה. לא היה לי ברור שמדובר באירוע שנאה, ובראשי חיפשתי רק דרכים לסייע לאנשים שם, וכך עשיתי - שמתתי על עצמי כפפות וסייעתי לכוחות ההצלה בניסיונות ההחייאה לפצועים.

הכאוס היה מפחיד: המון דם, שוטרים חמושים, שטרם הבינו שהרוצח עדיין מסתובב בקרבנו, חום נורא והמון אדם מתגודד ומנסה להבין מה קרה. אני זוכרת את הרגע שבו עמדתי מעל פצוע - מלאה בדם ומנסה לעזור לפרמדיק למצוא וריד. אני זוכרת את הרגע הזה במיוחד, כי באותו רגע, כל ששמעתי בראשי היה שקט מוחלט, דממת מוות, ושום דבר אחר לא עניין אותי: לא הפרידה מהחבר, לא הלק שטרחתי למרוח כמה שעות לפני, לא הרגליים הכואבות מהנעליים הנוראות שנעלתי ולא הפלאשים של העיתונאים.

ברגעים כאלו, אתה מקבל כוח שלא ידעת שקיים בך. אתה מוצא את עצמך עומד במרכזו של פיגוע ויודע מה אתה צריך ורוצה לעשות - להציל חיים. שעות אחר כך, זועזעתי מהרעיון שהפיגוע היה פיגוע שנאה על בסיס נטייה מינית.

אם יש דבר אחד שאקח מהאירוע הזה, זה יהיה העובדה שבחרתי בחלק הטוב של החיים. בחרתי להיות בצד של אלו המקדשים אותם, ולא בצד של אלו הבזים להם. כל צורת חיים, כזו או אחרת, מקודשת בעיניי, ואני אלמד אנשים אחרים לקדש, גם אם זה יהיה הדבר האחרון שאעשה.

עוד באותו הערב שמעתי אדם שאמר לי: "חבל שלא נהרגו יותר". לא הצלחתי להבין איך משהו מרשה לעצמו להוציא מילים מתועבות כאלו מהפה שלו, אבל לא כעסתי עליו ולא ניסיתי לשכנע אותו לחשוב אחרת. פשוט אמרתי - כי הייתי מוכרחה להסביר לו - "אלו יכלו להיות הילדים שלך שם, החברים הכי טובים שלך". יכולתי להיות שם בעצמי, הרי בשלב כלשהו בחיינו, כולנו חווים משבר זהות או כל משבר אחר. אני זוכרת שבגיל 18, גם אני חיפשתי תמיכה במרכזים של "דלת פתוחה", כי לא יכולתי לקבל תמיכה בבית.

אני מכירה מקרוב את האדם שאמר את המשפט הנורא הזה. הוא חברי הקרוב ביותר והוא אינו איש רע או נבער. הוא פשוט לא חונך לקבל את השונה, כפי שהיינו רוצים שיחונך. הוא אחד האנשים החומלים והטובים ביותר שאני מכירה, וזו תגובתו.... לא היה צריך יותר מזה מבחינתי, כדי להבין שזה לא בהכרח ציבור ספציפי שאינו מקבל את השונה. זה יכול להיות החבר שלנו שאוחז בדעות חשוכות, ואולי מאמין שיש אנשים שחיהם שווים פחות.

אז לכל הטוקבקיסטים שאזרו עוז, התיישבו מאחורי המקלדת והעלו לחלל הוירטואלי את מחשבותיהם החשוכות, אני רוצה להבהיר: לא אתן שתמשיכו לחשוב שדמה של הקהילה מותר. כעת ישנו צבא חדש במדינת ישראל, שישמור על הילדים מרצח - ילדים מכל גזע, דת ומין ובעלי כל נטייה מינית, תהא אשר תהא.

אני חיילת בצבא הזה, ואני שמחה לומר שהוא אינו קטן כלל. הוא גדול ונאור ומורכב מאנשים טובים וחכמים, שלא חששו לבטא את עצמם ביומיים האחרונים - אנשים שהרגיעו אותי והחזירו לי את האמון המלא ברוח האנושית האמיתית, הטהורה ובטוב הלב הבסיסי.

הצבא הזה יבטיח את המשך קיומה של הקהילה בישראל ואת המשך זכות הביטוי והקיום במדינתנו. אנחנו נהיה כאן כדי לקבל את פניהם של הילדים שלכם (כן, גם לכם יכולים להיות ילדים גאים, והם יהיו נפלאים באותה המידה...) ושל אחרים, ננחם אותם ונבטיח להם מקום טוב להיות בו.

אנחנו נעשה את זה בשבילכם. לא כי אנחנו טובים מכם, אלא כי אנחנו חדורי אמונה ואהבה, ולא נפסיק להיות כאלה רק בגלל שאתם חושבים אחרת. בקרוב אתם תהיו מיעוט, קטן ככל האפשר, אני מקווה, ואתם עלולים גם למצוא את עצמכם לבד עד שתבינו שאין כוח אחר שיכול על אהבה. ונחשו מה? גם אז לא נפנה לכם עורף. הרי זה שאתם מיעוט, לא אומר שצריך לרדוף או להפלות אתכם.

<http://www.gogay.co.il/content/article.asp?id=8505>

<http://www.acri.org.il/Story.aspx?id=1612>

<http://www.haaretz.co.il/hasite/spages/987968.html>

<http://www.nrg.co.il/online/1/ART1/903/140.html>

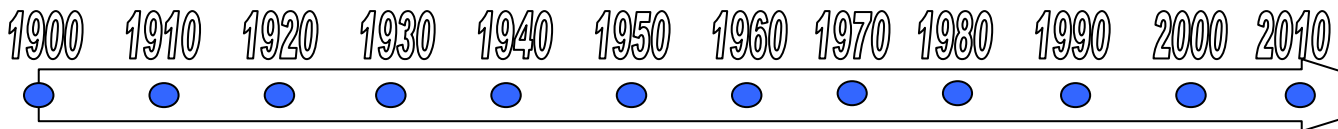
<http://www.hoshen.org/info/articles/academic/milestones.html#kinsey>

<http://www.gogay.co.il/content/article.asp?id=8505>

<http://www.worldpride.net/index.php?id=1542>

<http://www.tehila.org.il/>

(המחשה של ציר הזמן, לתלייה בכיתה או לשרטוט על הלוח)

האירוע: דו"ח קינסי יוצא לאור

פרופ' אלפרד קינסי מאוניברסיטת אינדיאנה, התבקש בקיץ 1938 להשתתף עם מרצים מתחומים אחרים בהוראת קורס אוניברסיטאי על נישואים. בחיפושיו אחר מידע ונתונים מדעיים על ההתנהגות המינית של האדם, נחשף קינסי לעובדת היעדרו של חומר כזה. חוסר זה הניע אותו לערוך מחקר מקיף, בו רואיינו לעומק כ-12 אלף איש מכל רובדי האוכלוסייה בארה"ב על ההיסטוריה המינית שלהם. זהו למעשה המחקר האקדמי המקיף הראשון שנערך על נטיות מיניות.

קינסי ועמיתיו למחקר, ניסו לתאר ללא שיפוטים ערכיים או מוסריים את ההתנהגות המינית של אנשים. לנושא ההומוסקסואליות הוקדש בדו"ח פרק מיוחד. חשיבות הממצאים של דו"ח קינסי רבה ביותר, כיוון שעד למחקר זה לא היו נתונים על ההומוסקסואליות, שהתבססו על אוכלוסיה רגילה.

הממצאים של קינסי הבהירו כמה עובדות שאחדות מהן כבר היו ידועות קודם לכן: הנטייה המינית נקבעת על ידי המציאות הרגשית והפסיכולוגית, יותר מאשר על ידי ההתנהגות. במילים אחרות, גם מי שלא היה לו כל ניסיון מיני יכול לתפוס את עצמו כהומוסקסואל ולהפך. ישנם גם אנשים המקיימים יחסי מין עם בני מינם מבלי שיגדירו את עצמם כהומוסקסואלים.

הממצאים של קינסי הראו, שלא קיימת חלוקה בלעדית של שתי קטגוריות נפרדות להומוסקסואלים ולהטרוסקסואלים. רוב בני האדם נמצאים בנקודה כלשהי על הרצף של סולם הנטייה המינית.

דו"ח קינסי עורר סערה בארה"ב ובעולם, והוא נחשב כיום ציון דרך מרכזי במאבק לשוויון לזהויות מיניות שונות – בכך שהוא הוכיח מדעית כי המשיכה המינית והנטייה המינית הינן מגוונות בכלל האוכלוסייה, ואין בנטייה חד-מינית משום 'הפרעה' או 'מחלה'.

האירוע: הרווי מילק נבחר למשרה ציבורית בסן-פרנסיסקו

הרווי מילק נולד וחי כהומוסקסואל בארון (שלא מצהיר על נטייתו המינית בפומבי) בניו-יורק, ועבר לסן פרנסיסקו, ופתח יחד עם שותפו לחיים, סקוט סמית', חנות צילום ברחוב קסטרו, שהפך באותן השנים ללב הרובע הגאה בעיר ומשך הומוסקסואלים רבים מכל רחבי ארצות הברית.

מילק החל לפעול לקדם אינטרסים של הומוסקסואלים בקליפורניה בכלל ובסן פרנסיסקו בפרט, וחנות הצילום הפכה למרכז הפעילות הציבורית והפוליטית של הקהילה הגאה בעיר. הכינוי שבחר לעצמו, "ראש העיר של הקסטרו", ליווה אותו זמן רב. ניסה להיבחר למועצת עיריית סן פרנסיסקו, ולא הצליח 3 פעמים, אך בפעם הרביעית ניצח והיה להומוסקסואל המוצהר הראשון שנבחר בסן-פרנסיסקו, ואחד מה-3 הראשונים בארצות-הברית כולה. בבחירתו הרגישו רבים בציבור ההומו-לסבי בעיר שקולם נשמע לראשונה. מילק הפך לדמות סמלית עוד בחייו, כאשר הצליח במאבק למנוע פיטורין של מורים הומוסקסואליים ולסביות מוצהרים. הוא הפך לסמל כאשר נרצח פחות משנה לאחר היבחרו, ע"י אחד מחברי מועצת העיר האחרים, שהיה יריב פוליטי של מילק.

האירוע: ביטול החוק נגד משכב זכר

העבירה של משכב זכר (יחסים הומוסקסואליים – מה זה?) נחקקה בשנת 1936 בתקופת המנדט הבריטי. לפי החוק, קיום יחסי מין ביו גברים היה עבירה שעונשה מאסר של עד 10 שנים.

בתחילת שנות ה-50 היועץ המשפטי לממשלה חיים כהן הנחה את המשטרה שלא לאכוף את החוק במקרה של קיום יחסי מין בין בגירים ובצנעת הפרט. אכן המשטרה לא אכפה את החוק, אך למרות זאת מספר אנשים הורשעו בעבירה זו לאורך השנים, והתייחסויות למין שאינו הטרוסקסואלי כאל דבר משפיל ומבזה נפוצות בפסקי דין כאלה. החוק היה גם הסיבה שכשקמה העמותה הישראלית לזכויות הומוסקסואלים, היא נקראה "האגודה לשמירת זכויות הפרט", כדי שלא תואשם בעידוד עבירה על החוק. האגודה לשמירת זכויות הפרט ניסתה להביא לביטול האיסור הפלילי מימיה הראשונים.

רק בתיקון מקיף שערכו בכנסת לחוק העונשין בכלל, בוטל הסעיף מהחוק, לאחר שנים רבות של מאבק של פעילים רבים בנושא.

האירוע: הכרה בזוג חד-מיני להורות

באמצעות האגודה לזכויות האזרח, עתרו לבג"ץ רותי, ניקול ומתן ברנר-קדיש נגד שר הפנים. זאת בשל סירובו לרשום את ניקול כאם המאמצת של מתן בעקבות הליך אימוץ שנערך בארה"ב. רותי וניקול הינן בנות-זוג, ורותי היא האם הביולוגית של מתן.

בג"ץ קיבל ברוב דעות את העתירה, והורה למשרד הפנים לרשום את ניקול כאם שנייה של מתן. למרות הפסיקה, לקח למשרד הפנים 6 שנים נוספות מרובות דיונים ותלאות משפטיות, עד שהוא שינה את הנוהג ואיפשר באופן כולל רישום של הורות של זוגות חד-מיניים.

האירוע: עוזי אבן הוא חבר הכנסת ההומוסקסואל הראשון

פרופ' עוזי אבן היה ההומוסקסואל המוצהר הראשון שהיה מועמד לכנסת, ברשימת מרצ. עם התפטרותו של ח"כ אמנון רובינשטיין מהכנסת, נכנס במקומו פרופ' אבן לכנסת, וכיהן בכנסת למשך שלושה חודשים, ובכך היה לחבר הכנסת ההומו המוצהר הראשון בישראל. פרופ' אבן, יליד חיפה (1940), היה שותף למספר מההצלחות החשובות של הקהילה בעשור האחרון. הוא נאם בכנס הגלוי הראשון של הומואים ולסביות בכנסת ופעל לשינוי האפליה נגד חיילים הומואים בפקודות הצבא.

כיום (2009) מכהן ח"כ ניצן הורוביץ מטעם סיעת מרצ בכנסת.

האירוע: הזוג רמי ורון זוכים בתכנית הריאליטי – המרוץ לדירה

בתכנית הריאליטי המצליחה בערוץ 2, 'המרוץ לדירה', הזוג המנצח הוא רמי ורון, בזכות הבחירה של קהל הצופים בזמן רייטינג גבוה – למעלה ממיליון וחצי צופים.

האירוע: הבית הפתוח בירושלים נאבק לקיים את מצעד הגאווה בירושלים

מזה כמה שנים שמתקיימים מצעדי גאווה בעיר ירושלים, במתכונת של מצעד ברחובות העיר. המצעדים נערכים ביוזמת הבית הפתוח – ארגון הקהילה הגאה בירושלים. המצעד בירושלים נושא אופי של צעדת מחאה ותמיכה, ונעדר חלק גדול מהאלמנטים הקרנבליים כמו במצעד התל אביבי.

בשיאו של גל ההסתה נגד המצעד בירושלים, דקר ישי שליסל מספר ממשתתפי המצעד. בתגובה המשטרה התנגדה להמשך קיומו של המצעד, והחל לחץ ציבורי גדול של גורמים שמרניים ודתיים נגד קיום המצעד בירושלים. אך הבית הפתוח וארגונים נוספים נאבקו והצליחו לשמר את מסורת המצעדים בירושלים, תוך עתירה לבג"ץ בנושא שבעקבותיה התחייבה המשטרה לאבטח את הצועדים. מאז המצעד מאובטח ביותר, אך הוא נמשך בכל שנה.

כמות המשתתפים במצעדים גדלה וקטנה חליפות, לפי הנסיבות והמתח סביב המצעד. בשנת 2004 השתתפו במצעד 3,000 אנשים ונשים, ב-2005 8,000, ב-2007 6000 ובשנת 2008 השתתפו במצעד כ-3500 צועדים.

האירוע: שר החינוך מנסה למנוע שידור תכנית טלוויזיה על נוער הומוסקסואלי

האגודה לזכויות האזרח, קל"ף ואגודת ההומואים והלסביות עתרו לבג"צ נגד החלטתו של שר החינוך לאסור שידור פרק בתכנית לנוער "קלפים פתוחים" שהוקדש לבני נוער הומואים ולסביות בטלוויזיה החינוכית. בעתירה נטען, כי פסילת התוכנית פוגעת בחופש הביטוי, מפלה כנגד הומואים ולסביות ומשדרת מסר שלילי כלפיהם.

פסק הדין ניתן פה אחד: בג"צ הורה לשר החינוך להסיר את התנגדותו לשידור התוכנית. בפסק הדין נקבע, כי העידן בו אנו חיים מטפח את זכויות הפרט ונושא את דגל ההבנה, הסבלנות והסובלנות כלפי מיעוטים וחרגים, לרבות הקהילה החד מינית. עוד נקבע, כי התוכנית אינה "בלתי מאוזנת" או "אנטי חינוכית", כפי שטען שר החינוך, שכן היא נועדה להכרת התופעה באמצעות מפגש עם צעירים בעלי זהות חד מינית, וכי חינוך אין פירושו חינוך מודרך מטעם, אלא חינוך במשמעות הרחבה ברוח התקופה.

האירוע: דייל אל-על יונתן דנילוביץ זוכה בבימ"ש במתן הטבות-עובד לבן-זוגו

האגודה לזכויות האזרח הגישה תביעה לבית הדין לעבודה בשם יונתן דנילוביץ נגד חברת אל-על. דנילוביץ, דייל אל על, חי עם בן זוגו שנים רבות. החברה סירבה לבקשתו לקבל כרטיסי טיסה עבור בן זוגו כפי שמקובל באל-על לגבי בני זוג ידועים בציבור או נשואים. זו היתה הפעם הראשונה, בה הוגשה תביעה לקבלת זכויות שוות עבור הומואים. בית הדין קבע, כי מדיניות אל-על מפלה בשל נטייה מינית ולפיכך היא בלתי חוקית. אל-על ערערה לבית הדין הארצי לעבודה, ובהרכב מורחב של שבעה שופטים הערעור נדחה. אל-על לא השלימה עם פסיקות בתי הדין לעבודה, והגישה עתירה לבג"צ. בג"צ דחה את העתירה של אל-על. בפסק הדין, שעד היום הוא התקדים החשוב ביותר בנושא, קבע בית המשפט העליון ברוב דעות, כי מדיניות אל-על פוגעת בזכות לשוויון והיא פסולה. בפסק הדין קבע השופט ברק: "עניין לנו בהבחנה שהיא שרירותית ובלתי הוגנת: וכי הפרידה מבן זוג מאותו מין קלה יותר מפרידה מבן זוג מהמין השונה? האם חיי השיתוף בין בני אותו מין שונים הם, מבחינת יחסי השיתוף והאחווה וניהול התא החברתי, מחיי שיתוף אלה בין בני זוג ממין שונה?".

האירוע: בוטלה בצה"ל החובה לשלוח הומוסקסואלים לבדיקה נפשית

עד לפקודה הנוכחית, היתה חובה בצה"ל לשלוח חיילים שדיווחו על נטייה מינית שונה לבדיקה נפשית אצל הקב"ן, ונאסר לשבץ הומואים בתפקידים מסווגים.

רק לאחר מאבקים רבים וכן יציאה מהארון של קצינים בכירים בשירות ובמילואים, שונתה הפקודה. הפקודה החדשה נפתחה כך: סעיף 2: "מתוך הכרה שהומוסקסואלים ראויים לשירות צבאי כאחרים, צה"ל מגייס בעלי נטייה זו לשירות, בתנאי שהם נמצאו כשירים לשירות ביטחון עפ"י הקריטריונים, החלים על כלל המועמדים לשירות ביטחון".

כאן הציבה הפקודה את החייל ההומו בשורה אחת עם כל שאר החיילים בצה"ל – אולם בסעיפים הבאים גורעת הפקודה מהקביעה השוויונית של סעיף 2. בסעיף 4, נקבע כי כל מפקד היודע על נטייתו המינית של חייל ביחידתו, צריך לדווח על כך למחלקת ביטחון שדה, ושם יחליטו אם החייל ראוי לשרת בצה"ל או שלאחר תחקיר ביטחוני מקיף, יוחלט כי החייל ייחשב כ-סיכון ביטחוני וישוחרר.

חמש שנים לאחר מכן בוטלה גם הפקודה הזו ואין יותר פקודות ייחודיות לפי נטייה מינית.

כיום מצבם של הומואים ולסביות במסגרת צה"ל מוגדר כמצב טוב, בהשוואה לצבאות אחרים במדינות המערב.

האירוע: הומוסקסואליות חדלה להיחשב כהפרעה נפשית אצל פסיכולוגים

ופסיכיאטרים

ה-DSM הינו הספר החשוב ביותר לפסיכולוגים, פסיכיאטרים ואנשי טיפול אחרים. זוהי האנציקלופדיה המדעית להפרעות ומחלות נפשיות, הנחשבת ביותר בעולם.

גם להומוסקסואליות ולנטייה חד-מינית בכלל היתה הגדרה באנציקלופדיה – כהפרעה נפשית פתולוגית. רק לאחר מאבק ארוך של תנועה אמריקאית להשגת שוויון זכויות (Gay and Lesbian Liberation The Front), הם הצליחו להניע את ארגון הפסיכולוגים האמריקאי לקבוע שהומוסקסואליות איננה תופעה פתולוגית ולהוציא את ההגדרה מה-DSM. זו התבססה על שלל מחקרים מדעיים מקצועיים, שתמכו בכך שאין בסיס להגדרה של נטייה-חד מינית כהפרעה.

זהו ציון דרך מבחינה מדעית ופוליטית. אחרי קביעה זו, חל שינוי משמעותי בתפיסת ההומוסקסואלים את עצמם ובתפיסת החברה אותם, והואץ תהליך קבלתם בחברה, כמו גם השתנה משמעותית היחס של בעלי מקצוע טיפוליים אליהם - נדחתה התפיסה שהומוסקסואליות הנה מחלה, והחלה עבודה מקיפה על תהליכי קבלה-עצמית וחברתית.

האירוע: מהומות סטנוול

לילה אחד נכנסו שוטרים ל"סטנוול-אין" – פאב של הומואים וטרנסקסואלים בשכונת גריניץ' וילג' בניו-יורק, שהתאספו שם בלילה כדי להיפרד מאלילה אהובה, השחקנית והזמרת ג'ודי גרלנד, שהלכה לעולמה. באותה התקופה נחשבה ההומוסקסואליות, כמעט בכל מקום בעולם, מחלת נפש, חטא דתי ועבירה פלילית. פשיטות משטרה על ברים של הומואים, וכן הטרדות, השפלות ומעצרים, היו אז עניין שבשגרה – בכל רחבי ארה"ב והעולם. במשך שנים ההומוסקסואלים והטרנסג'נדרים היו בורחים ומסתתרים מהמשטרה, מחליפים מקומות בילוי ומגורים ומנסים לא להיתפס.

באותו הלילה בחרו לקוחות הפאב, בהנהגת כמה דראג קווינז וטרנסקסואלים, באפשרות אחרת: הם נאבקו בשוטרים. במשך יומיים הייתה השכונה מוצפת בהומואים ובלסביות, שעלו על בריקאדות, הפכו מכוניות משטרה, ופרקו תסכול מצטבר של שנות אפליה ורדיפה. "מרד סטנוול" היה בעיני משתתפיו "המהפכה הצרפתית של הומואים והלסביות". בתוך זמן קצר הוא נעשה מיתוס, סמל שכונן את התנועה המודרנית של הומואים ולסביות לשחרור ולשוויון זכויות ברחבי העולם. שנה לאחר אירועי סטנוול צוין בניו-יורק יום הגאווה הראשון – ומאז הוא הפך לתאריך שבו נערכים מצעדי גאווה ברחבי העולם.

האירוע: הרב הראשי לצה"ל תוקף פרסום ראיון עם קצין הומוסקסואל

כתבה ש"הוציאה מהארון" קצין דתי בצה"ל, מעוררת את זעמם של בכירי הרבנות הצבאית. הרב הצבאי הראשי: "אין מקום לכתבה על בעלי נטיות הפוכות".

דובר צה"ל: "מדובר בדעות אישיות"

ברבנות הצבאית זועמים בעקבות כתבה שפורסמה לפני מספר שבועות בעיתון צה"ל "במחנה", במסגרתה רואיין קצין דתי ש"יצא מהארון". בכתבה המדוברת שפורסמה לקראת מצעד הגאווה, התראיין רס"ן יהושע גורטלר, קצין דתי המשרת כעוזר משפטי לפרקליט הצבאי הראשי, בו הוא מתאר כיצד יצא מהארון במהלך שירותו הצבאי וזאת בצל היותו אדם מאמין חובש כיפה.

בעקבות כך התקבלו ברבנות הצבאית מספר תלונות, שהניעו את הרב הצבאי הראשי, תת אלוף אבי רונצקי, להעביר באחרונה מכתב לראש אכ"א, האלוף אבי זמיר ולקצין חינוך ראשי, תת אלוף אלי שרמייסטר, ובו הביע זעם על הפרסום. "אין מקום לכתבה על אנשים בעלי נטיות הפוכות בעיתון של הצבא", כתב הרב רונצקי.

בכתבה שפורסמה בעיתון "במחנה" מגולל רס"ן גורטלר את הבעייתיות בלהיות דתי והומו. "אם היו מבקשים ממני להתראיין בנושא לפני שלוש שנים, הייתי מסרב", סיפר הקצין בראיון, "היום אני מספיק בטוח בעצמי ומספיק חשוב לי להעביר מסר לחיילים ולסביבה שאני שלם עם עצמי. אם לא ניחשף באומץ, אף אחד לא ייעשה את זאת עבורנו". בכתבה גם מספרים חיילים נוספים בשירות על הקשיים הרבים כהומואים בצה"ל.

...אין זו הפעם הראשונה בה נמצא "במחנה" בלב סערה בצה"ל בשל פרסום כתבות על הומואים. בעבר החליט קצין חינוך ראשי ולימים האלוף אלעזר שטרן לסגור את העיתון לשבועיים, זאת לאחר שבעיתון פורסמה כתבת שער תחת הכותרת "כך יצאתי מהארון", בה תיאר אלוף משנה במילואים את סיפורו האישי.

האירוע: מצעד הגאווה הראשון בישראל

ימי הגאווה מציינים את מהומות סטנוול, שבהם התנגדו הומוסקסואלים לאלימות המשטרה כלפיהם בארה"ב. בישראל החלו לציין יום זה באירועים מצומצמים מתחילת שנות ה-90.

מצעד הגאווה הראשון היה הפעם הראשונה שהאירוע צוין בחגיגה גדולה וציבורית, ובמימון עירונית תל-אביב ומוסדות ציבור נוספים. מאז מצעדי הגאווה מתקיימים עם עשרות אלפי משתתפים בתל-אביב, אך גם בחיפה, באילת ובירושלים. מסורת מצעדי הגאווה נחשבת למשפיעה ביותר על קבלתה של הקהילה הגאה בחברה הישראלית, אם כי יש הטוענים כי זוהי קבלה חלקית בלבד – בתחומי תל-אביב והמרכז, ולא בפריפריה הישראלית.

נספח ג': ציר הזמן והמיקומים האמיתיים של האירועים:

- 1) דו"ח קינסי פורסם בחלקו הראשון ב- 1948 (על גברים) ובחלקו השני ב 1953 (על נשים)
- 2) מהומות סטונוול פרצו ביוני 1969, בניו-יורק.
- 3) ההומוסקסואליות הוצאה מה-DSM בשנת 1973, וחדלה להיחשב כהפרעה נפשית פתולוגית.
- 4) הרווי מילק נבחר למועצת העיר סן-פרנסיסקו ב-1978, ונרצח ב-1979.
- 5) הסעיף בחוק העונשין שהגדיר את משכב הזכר כעבירה שדינה 10 שנות מאסר, בוטל בכנסת בישראל בשנת 1988.
- 6) יונתן דנילוביץ זכה בתביעה בבית הדין לעבודה בשנת 1991, ובעתירה לבג"ץ בשנת 1994. הוא ובן זוגו זכו להטבות כעובד אל-על, ועשרות אלפי זוגות אחרים זכו לתקדים שמנע אפלייתם במקומות העבודה שלהם.
- 7) צה"ל ביטל באופן רשמי את החובה לשלוח הומוסקסואלים לבדיקה נפשית ב 1993.
- 8) בשנת 1997 שר החינוך זבולון המר הוא שניסה לבטל את שידור תכנית הטלוויזיה 'קלפים פתוחים' שעסקה בנוער הומוסקסואלי ולסבי, ובג"ץ איפשר את שידור התכנית.
- 9) מצעד הגאווה הראשון בישראל התקיים ב 1998, ומאז הוא מתקיים בכל שנה.
- 10) בשנת 2000 חייב בית המשפט העליון את משרד הפנים לרשום זוג חד-מיני ראשון כהורים של ילדם. רק ב 2007 החל משרד הפנים לקיים את הפסיקה באופן מלא.
- 11) פרופ' עוזי אבן זכה להיות ח"כ לשלושה חודשים בשנת 2001.
- 12) הזוג רמי ורון זכו בתכנית הריאליטי 'המרוץ לדירה' בשנת 2005.
- 13) בשנת 2006 ו-2007 נאלץ הבית הפתוח בירושלים לנהל מאבקים משפטיים כדי לקבל מהמשטרה אישור לקיום מצעד הגאווה, וזאת לאחר שבשנת 2005 דקר אחד המתנגדים למצעד כמה ממשותפיו, ובעקבות לחצים ציבוריים גדולים של גורמים שמרניים ודתיים נגד המצעד.
- 14) הרב הראשי לצה"ל מחה נגד פרסום הכתבה על קצין הומוסקסואל ביוני 2009. קצין חינוך ראשי סגר את עיתון 'במחנה' לשבועיים מסיבה דומה בשנת 2001.

נכתב על ידי אהוד עוזיאל, האגודה לזכויות האזרח, 2009